

Finansielle instrumenter:

Nettopresentasjon og konsernkontoordninger

IASBs fortolkningsorgan, IFRS IC, publiserte i mars 2016 en agendabeslutning om hvorvidt konsernkontoordninger skal presenteres brutto eller netto i balansen. I denne **spalten omtales adgangen til motregning og nettopresentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, IFRS ICs agendabeslutning om konsernkontoordninger og opplysningskrav om nettopresentasjon og nettingavtaler.**

Artikkelen er forfattet av:

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Senior Manager EY

Hvorfor er det viktig om eiendeler og forpliktelser presenteres brutto eller netto i balansen?

Presentasjon av eiendeler og forpliktelser i balansen påvirker ikke periodens resultat eller størrelsen på selskapets egenkapital. Motregning og nettopresentasjon i balansen påvirker imidlertid størrelsen på selskapets total kapital, og derved størrelser som selskapets total kapitalrentabilitet, egenkapitalandel og gjeldsgrad. Dette er størrelser som ofte inngår i lånebetingelser. Hvorvidt eiendeler og forpliktelser presenteres brutto eller netto kan derved få direkte betydning for om selskapet er i brudd med lånebetingelser eller ikke. I dagens situasjon hvor selskaper i flere bransjer har økonomiske utfordringer og risikerer å komme i brudd med lånebetingelser, er motregning og nettopresentasjon i balansen en aktuell problemstilling.

Adgangen til å presentere finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser netto i balansen

IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap* angir at det ikke er anledning til å motregne og presentere eiendeler og forpliktelser netto i balansen med mindre en slik motregning enten er tillatt eller kreves av en regnskaps-

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av cand. oecon og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

standard eller fortolkning. For finansielle instrumenter er motregning og nettopresentasjon regulert i IAS 32 *Finansielle instrumenter – presentasjon*. I henhold til IAS 32 skal en finansiell eiendel og en finansiell forpliktelse motregnes, og nettobeløpet presenteres i balansen, hvis, og bare hvis, selskapet har en någjeldende juridisk håndhevbar rett til å motregne de innregnede beløpene og har til hensikt enten å gjøre dem opp på nettogrunnlag eller å realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen under ett.

I utformingen av prinsippene for motregning og nettopresentasjon har IASB lagt vekt på juridiske rettigheter og forventede kontantstrømmer. En juridisk håndhevbar rett til å motregne en finansiell eiendel og en finansiell forpliktelse påvirker rettene og pliktene knyttet til den finansielle eiendelen og den finansielle forpliktelsen, og påvirker selskapets eksponering for kreditt- og likviditetsrisiko. En slik rett er imidlertid i seg selv ikke et tilstrekkelig grunnlag

for motregning. I fravær av en hensikt om å utøve denne retten og derved foreta oppgjør på nettobasis, skjer det ingen påvirkning av omfanget av og forløpet for et selskaps fremtidige kontantstrømmer. Når et selskap derimot har til hensikt å utøve denne retten og foreta oppgjøret av den finansielle eiendelen og den finansielle forpliktelsen samtidig med et nettobeløp, vil en presentasjon av eiendelen og forpliktelsen på nettogrunnlag gjenspeile omfanget av og forløpet for de forventede fremtidige kontantstrømmene og den risikoen som disse kontantstrømmene er eksponert for, på en mer hensiktsmessig måte.

Normalt vil nettooppgjør bare være aktuelt for eiendeler og forpliktelser mot samme motpart som forfaller på samme tidspunkt. I noen tilfeller kan det imidlertid for eksempel foreligge tre-partsavtaler som gjør at nettopresentasjon kan være aktuelt også når mer enn én motpart er involvert. Merk også at bestemmelsene i IAS 32 om motregning og nettopresentasjon bare

omfatter finansielle instrumenter. Det er altså generelt ikke adgang til å motregne og nettoppresentere finansielle eiendeler eller finansielle forpliktelser mot eiendeler og forpliktelser som ikke er finansielle instrumenter.

Konsernkontoordninger og ordning vurdert av IFRS IC

Konsernkontoer kommer i ulike varianter, og praksis i forhold til brutto- eller nettoppresentasjon av disse i balansen er vurdert å være uensartet.

Konsernkontoordninger fungerer gjerne slik at deltagende konsernselskaper inngår en kontrakt med en bank som tilbyr konsernkontoordninger. Typisk etablerer hvert enkelt konsernselskap som deltar i ordningen, en bankkonto med denne banken. Konsernkontoordningen kan omfatte en overtrekksfasilitet knyttet til samlet saldo på kontoene som inngår i ordningen, og de enkelte kontoene som inngår i ordningen, vil kunne ha både positiv og negativ saldo innenfor visse rammer. Rente beregnes på samlet saldo på kontoene som inngår i ordningen, og dette vil ofte være en viktig motivasjon for å etablere denne typen ordninger. I noen tilfeller kan det være tale om én bankkonto for alle selskapene som inngår i ordningen, det vil si at de enkelte selskapene ikke har juridisk separerbare kontoer. Omtalen her knytter seg imidlertid til situasjonen hvor de enkelte selskapene har separate kontoer.

I den spesifikke ordningen som ble vurdert av IFRS IC, var bankkontoene som ble etablert av konsernselskapene som deltok i ordningen separate kontoer, men på balansedato hadde konsernet en juridisk rett til å gjøre opp kontoene på nettobasis i tråd med kriteriene i IAS 32. Rente ble beregnet på nettobasis samlet for alle kontoene som inngikk i ordningen. I tillegg initierer konsernet regelmessig overføring av alle saldoer på kontoene i ordningen inn på en enkeltstående nettingkonto. Slike overføringer er imidlertid ikke påkrevd av konsernkontoavtalen, og er heller ikke gjennomført på balansedato. Konsernet forventer på balansedato dessuten at de enkelte selskapene som inngår i ordningen, vil bruke kontoene sine ved å foreta innskudd og uttak før neste overføring av alle saldoer inn på nettingkontoen.

IFRS ICs vurdering av den aktuelle ordningen

Det konkrete spørsmålet som IFRS IC tok stilling til, var om den regelmessige overfø-

ringen av saldoer på kontoer som inngår i konsernkontoordningen, i tillegg til den juridiske retten til å gjøre opp kontoene på nettobasis, var tilstrekkelig til å demonstrere en intensjon om å gjøre opp balansen på bankkontoene på nettobasis i tråd med kriteriene i IAS 32. I forhold til den spesifikke ordningen, observerte IFRS IC at konsernet forventet bevegelser i kontantbeholdningene gjennom innskudd og uttak på de enkelte bankkontoene før neste overføring av saldoer inn på nettingkontoen. Dette på grunn av at selskapene som deltok i ordningen, brukte kontoene i sin ordinære virksomhet. IFRS IC anga at i den grad konsernet ikke forventet å gjøre opp de deltagende selskapenes saldoer på balansedato på nettobasis (men gjennom innskudd og uttak), ville det ikke være korrekt for konsernet å legge til grunn at det hadde intensjon om å gjøre opp hele saldoen ved periodeslutt på nettobasis. Dette på grunn av at presentasjon av disse saldoene netto ikke ville reflektere beløp og tidspunkt for fremtidige kontantstrømmer på en korrekt måte, når det er tatt hensyn til de deltagende selskapenes normale forretningspraksis.

IFRS ICs agendabeslutning omhandlet ikke situasjonen hvor det var krav om minimumsbeløp innstående på kontoene som inngikk i ordningen. Det kan imidlertid hevdes at ordlyden i agendabeslutningen åpner for at i alle fall minimumsbeløpene på kontoene som inngår i konsernkontoordningen, vil kunne inngå i en nettoppresentasjonsvurdering i en slik situasjon.

IFRS IC påpekte at det er mange forskjellige typer konsernkontoordninger, og at hva som utgjør en intensjon om å gjøre opp på nettobasis, vil avhenge av fakta og omstendigheter i hvert tilfelle. Selskapene må derved anvende skjønn i vurderingen av om det foreligger en intensjon på balansedato om å gjøre opp på nettobasis.

Selskaper som har derivater med positiv og negativ verdi mot samme motpart som forfaller på samme tidspunkt, presenterer ofte disse på nettobasis på grunn av at de er omfattet av en nettooppgjørsavtale som gjør at derivatene gjøres opp med et nettobeløp. Verdien som gjøres opp ved forfall, er imidlertid normalt ikke den samme verdien som er balanseført på balansedato. Det kan da reises spørsmål om IFRS ICs vurdering av konsernkontoordninger vil påvirke spørsmålet om nettoppresentasjon for derivater. I spørsmålet som ble vurdert

av IFRS IC, endret de balanseførte beløpene på balansedato seg på grunn av innskudd og uttak fra kontoene som inngikk i konsernkontoordningen, altså en form for oppgjør av beløpene. For derivater endrer ikke den balanseførte verdien seg på grunn av oppgjør frem til tidspunkt for nettoppgjør av eiendelene og forpliktelsene, men på grunn av endringer i markedspriser. Det kan derfor hevdes at IFRS ICs vurdering ikke får direkte anvendelse for vurderingen av derivater.

Opplysninger om nettoppresentasjon og nettingavtaler

IASB endret IFRS 7 Finansielle instrumenter – opplysninger med virkning for regnskapsår som begynte 1. januar 2013, hvor formålet var å forbedre opplysningene om nettoppresentasjon og utvarene nettoppgjøringsordninger og lignende avtaler («nettingavtaler»).

Endringene innebærer at foretak plikter å gi opplysninger om nettoppresentasjon og nettingavtaler. Opplysningene er påkrevd for alle innregnede finansielle instrumenter som er nettoppresentert i samsvar med IAS 32. Det skal videre gis opplysninger om innregnede finansielle instrumenter som er underlagt en nettingavtale også i de tilfellene hvor nettingavtalen ikke resulterer i nettoppresentasjon i samsvar med IAS 32.

De nye opplysningskravene innebærer en «avstemming» mellom 1) bruttobeløp før noen form for netting, 2) balanseført beløp etter nettoppresentasjon i samsvar med IAS 32, og 3) netto eksponering etter at det er tatt hensyn til andre nettingavtaler (som ikke medfører nettoppresentasjon i balansen). Opplysningene skal presenteres i tabellform, separat for finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser, med mindre en annen form er mer hensiktsmessig.

Opplysningene vil være nyttige for brukerne av regnskapet i vurderingen av selskapets finansielle stilling og hvilke eksponeringer selskapet har, da både omfanget av nettoppresentasjon av finansielle instrumenter i balansen og andre kredittforbedrende tiltak, som nettooppgjørsavtaler ved mislighold, skal fremgå. Observasjoner indikerer imidlertid at flere selskaper har forbedringspotensial med tanke på den informasjonen som gis.